

je sploh glavna posebnost Aškerčevega sloga. Tretji oddelek ima pestro vsebino, to modernih, to romantično-filozofskih in patrijotskih predmetov. Med najbolj uspele moram šteti „Homerjevo smrt“, kjer izraža pesnik misel, da pesnik, umetnik vedno hrepeni po popolnosti, pa je nikoli ne doseže idealno dovršene. Kakor bi grajal pri marsikaterem komadu prej omenjenih delov široko razblinjenost in utrudljivo frazerstvo, tako prihaja ta nedostatek do posebne veljave v tem delu. „Umirajoči Bur“ je docela ponesrečen spev, „Amerikanci“ so prozajsko izvedeni, „Tamara in Kospij“ se vojskujeta menda za dovolj prisiljeno stvar itd. Vse te hibe so seveda morda subjektivno razumljene, toliko pa je gotovo, da je ostal Aškerc tudi v tem zborniku sebi zvest in morda v nekaterih delih še prezvest. Radi tega vem, da bo našel pač več hvaležnih bralcev nego kak modernejši pesnik, to pa radi tega, ker tem pesmim ni treba bogve kakega premišljevanja, še manj pa — ako izvzamemo nekatere tuje besede — globokega komentarja.

Dr. Iv. Merhar.

Slovenska Matica. Zbornik znanstvenih in poučnih spisov. Uredil L. Pintar. V. zvezek. V Ljubljani 1903. Letošnji „Zbornik“ sicer nima tako mnogovrstne vsebine kakor lanski, zato so pa v njem obširnejše razprave. Taka je J. Vrhovčeva „Zgodovina šentpeterske fare v Ljubljani“. To je zadnje delo, ki je poteklo iz peresa marljivega sotrudnika „Slovenske Matice“. Žal, da tudi to delo ni dovršeno in nam nudi samo prvi del nameravane zgodovine, ki sega do l. 1795. Pa tudi v tem delu so na raznih krajih vrzeli, ki jih je pustil pisatelj in jih je hotel pozneje zamašiti in popolniti, a smrt mu je prekrizala njegove načrte. Za tisk je priredil razpravo pisateljev ožji rojak J. Vrhovnik, ki je dodal tudi nekaj svojih pripomenj. Delo je pisano živo in zanimivo, kakor je sploh znal pisati pokojni Vrhovec, ki ga bomo odslej pač težko pogrešali med našimi zgodovinarji. Le tuintam je kak stavek, ki se nekako čudno čita v resnem zgodovinskem delu. Seveda to niti najmanj ne krati vrednosti dela in gre na račun poljudnega sloga, ki se vedno zahteva za Matične publikacije. Dasi je Vrhovčeva razprava v prvi vrsti lokalnega pomena, vendar zasluži obče zanimanje, ker je v njej opisan lep kos reformacijske dobe.

Av gust Žigon je priobčil obširen članek „Nekoliko stvari izpod Čopovega in Prešernovega peresa“. Vsak najmanjši spomin iz rok naših duševnih herojev nam mora biti svet, zlasti ker se nam je tako malo ohranilo iz tiste dobe. Zato smo veseli tudi Žigonove objave. Seveda kdor pričakuje, sodeč po naslovu, kaj novega iz zapuščine teh dveh slovenskih dioskurjev, bo v prvem trenutku precej razočaran. Zakaj vse, kar je priobčil Žigon, je po večini že znano, bodisi da je že bilo kje natisnjeno, ali da je bilo vsaj uporabljeno. Kljub temu je Žigonov članek zanimiv, ker je zopet nekoliko posvetil v Prešernovo dobo. Žigon je priobčil 9 Čopovih pisem in dvoje odlomkov iz Čopovih spisov, namreč kos recenzije Čelakovskega o „Čebelici“ in aforizme „Über ein Wort“ iz črkarske vojne s Kopitarjem. A ta pisma niso prava pisma, temveč samo koncepti pisem, večkrat pretrgani sredi pisma, ki so po Čopovi nagli smrti ostali med njegovimi papirji. Prvo je koncept pisma Šafařiku, ki ga je že Kunšič priobčil v Zborniku I. na str. 125., in nam torej ne pripoveduje nič novega. Drugih osem pisem, oziroma konceptov je namenjenih brezdvomno Kopitarju, kakor pravilno sklepa Žigon iz njih vsebine. Ta pisma sicer še niso bila natisnjena, a njih vsebina nam je deloma že znana, ker so bila na razpolaganje Fr. Levcu, ko je l. 1879. v dunajskem „Zvonu“ priobčeval svoj lepi spis „Odlični pesniki in pisatelji slo-

venski* ter iz njih navedel tudi dokaj doslovnih citatov. S tem seveda ne mislim reči, da je bila objava pisem nepotrebna, temveč veseli moramo biti, da so prišla v celoti v javnost. Žigon je opremil objavo teh rokopisov z obširnimi kritičnim aparatom in pojasnilom, vendar pogrešam v njegovem spisu jasnosti in v prvi vrsti preglednosti; ne vem, ali je kriva tega pisateljeva gostobesednost, ali nepraktična razdelitev, ali morda oboje. S tem, da je Žigon lokaliziral pisma po vsebini, torej stvarno, je povzročil samo nepotrebno kronologično zmešnjavo, ki otežuje pregled njegovega sicer jako zanimivega spisa. Razdelil je namreč Čopovo delovanje po vsebini pisem v štiri dobe, namreč v dobo Čebelice I., v dobo zgodovine slovenskega slovstva za Šafařika, v dobo prepira o črkah in v dobo boja za Čebelico IV. — Takoj pri prvih dveh dobah moti nekoliko časovno razmerje, ker obsega I. doba dobo leta 1830., druga doba pa se začneja z letom 1828.! Če se je Žigon odločil, deliti dobe po stvari, naj bi bil vsaj Čopovo prizadevanje za Čebelico združil v eno skupino, ker imamo sedaj to njegovo delovanje v I. in IV. dobi. Najbolje in najbrže preglednejše bi pa bilo, da bi bil ustanovil dobe po času in v teh dobah potem ločil delovanje po stvari; vsaj v kronologičnem oziru bi bil potem red. Da je pismo B 4, ki „ima desni zgornji vogel lista ravno čez sredo številka 31 (letnice) odtrgan“, v istini iz leta 1831., o tem ne more biti dvoma; to kaže že vsebina, ker pravi v pismu Čop, da pošilja Kopitarju 2. zvezek Čebelice, ki je izšel leta 1831. Razen Čopovih pisem in omenjenih dveh fragmentov je našel Žigon v zbirki, ki jo imenuje Kastelčevo, ter je objavil v svojem članku še nekaj Prešernovih lastnoročnih rokopisov, in sicer „Slovo od mladosti“ (najbrže prvotna oblika), „Nar bolŕhi ŕvet“ (pozneje Hčere svet), odlomek „Nove pisarije“, nagrobni napis metelčici, Parizino 1–6, glose drugo kitico ter Kastelčev rokopis, ki obsega dvajset Prešernovih epigramov; dva izmed njih sta pripisana z roko Prešernovo. In končno je še v zbirki tiskan sonetni venec in na zadnji strani so s Prešernovo roko pripisani štiri soneti „Ni znal molitve . . .“, „Sanjalo se mi je . . .“, „Togenburger“ in „Vi, ki vam je ljubezni tiranija“ ter še nekaj s Kastelčevo roko prepisanih Prešernovih stvari. Žigonova izvajanja glede stvari so pravilna in se jim ne da oporekati. V opombi govori Žigon tudi o tistih treh nemških pesmih, ki jih je prof. Krek priobčil v „Prešernovem albumu“ iz takozvane „Korytkove zbirke“ ter jih označil za Prešernove in ki sem jih potem jaz sprejel v svojo nemško izdajo Prešernovih poezij in za menoj tudi L. Pintar. G. Žigonu sem za njegovo pojasnilo jako hvaležen, v pomirjenje pa mu moram povedati, da je bila moja „radovernost“ močno pomešana s skepticizmom in da sem se le težko odločil sprejeti dotične tri pesmi v svojo izdajo. Dasi je prof. Krek z mirno vestjo pisal v „Prešernovem albumu“ na strani 748.: „S Prešernovo roko so napisani tile, nekaj že natisnjeni, nekaj pa še rokopisni njegovi (torej Prešernovi) proizvodi“, vendar sem jako, jako dvomil, ali so te tri pesmi res Prešernove. Svoje dvome sem razkril drju. Prijatelju, ki se je tedaj temeljito bavil s Prešernovimi poezijami, in oba sva se le potrjevala v tem dvomu, a — dokaza nisva imela; taki dokazi se dobe mnogokrat pač slučajno! — Najprej se mi je zdela sumljiva oblika sonetova. Verzi v vseh Prešernovih sonetih, bodisi slovenskih ali nemških, so dvanajstzložni, samo „Resignation“, prevod iz Mickiewicza, ima trinajstzložno mero, in Prešeren je to posebnost sam omenil na koncu z opombo: „Das Versmaß der Sonette des Mickiewicz ist dreizehnsylbig“. In prav tako trinajstzložno mero ima ta sonet iz Korytkove zbirke; zato sem bil skoro prepričan, da je tudi ta sonet prevod iz poljščine. A pri Mickiewiczu ga nisem našel; pač pa je docela verjetno, da je Korytkov, ki je pač pod

Mickiewiczzevim vplivom rabil tudi trinajstzložno mero. V pesmi „Die Geliebte und ich“ me je zlasti ponosni vzklic „Freiheit meiner Herzens Dame“ preveč spominjal na nemške „viteze“ z njih damami, da nisem mogel z mirno vestjo pesmi prisojati Prešernu. Povprašal sem pri germanistih, če jim je morda znana pesem, a pojasnila nisem dobil. In ker nisem imel jasnega protidokaza, sem s težkim srcem in veliko skepso sledil prof. Kreku in sprejel pesmi v zbirko. Hoteč se izogniti Scili, očitku, da sem prezrl nekaj Prešernovega, kar se je pravkar objavilo in proglasilo za njegov proizvod, sem zašel torej v Haribdo, da sem sprejel nekaj, kar ni Prešernovo. Žal mi je samo, da nisem pri teh pesmih izrazil dvomljivosti o Prešernovem avtorstvu. Krivdo, kolikor zadene mene in morda ne že prof. Kreka, priznavam, samo pojasniti sem jo hotel in izraziti veselje, da se je stvar sedaj pojasnila. Nerešeno ostane samo vprašanje, zakaj si je Prešeren, ki menda ni posebno rad pisal, prepisal ti dve pesmi „Die Geliebte und ich“ in „In der Gesellschaft“, če sta prepisana res Prešernova?! Ali sta mu pesmi tako ugajali, ali sta tako ustrezali njegovemu položaju? Žigonov članek je torej zopet pregnal nekaj teme iz naše literarne prošlosti; žal, da je bil tupatam pregostobeseden ter je s tem škodoval preglednosti svojih izvajanj. Tudi takih stavkov bi ne smelo biti v resni razpravi, kakršen je na strani 153. naslednji: „Med njegovimi (Levčevimi) izpiski v Zvonu sicer nisem našel mesta, ki bi se mu ne dalo dokazati izvira iz gori ponatisnenih pisem. Toda pač, eno vendarle!“ Torej če je res našel tako mesto, zakaj ni prejšnjega stavka črtal?! Vobče pa je Žigonov članek jako zanimiv in zavzema brez dvoma prvo mesto v letošnjem Zborniku. Končno pa moram zopet ponoviti že lani izraženo željo, naj bi Matica mislila na to, da zbere in nam izda skupno vso korespondenco Prešernove dobe, ki je sedaj raztresena po raznih publikacijah!

Dr. Ivan Žmavc je lepo in temeljito opisal Riegrovo življenje in delovanje. Posebno hvale vredno je, da se je potrudil podati sliko Riegrovih idej iz njegovih spisov.

Naš znani statistik E. Lah je zopet založil „Zbornik“ s statističnim delom o ljublj. obč. volitvah v dobi od l. 1866.—1903., ki ga je sestavil po uradnih virih. Zanimivo je zlasti, da so se volilci v prvi polovici omenjenega razdobja v večji meri posluževali svojih političnih pravic nego v drugi. Lah misli, da tiči vzrok v „hipnih poviških volilnih upravičencev v drugi dobi“; vendar bi morali pričakovati, da raste z razširjenimi političnimi pravicami tudi zavednost upravičencev.

Jako ugodno od prejšnjih letnikov se razlikuje „Slov. bibliografija za l. 1902.“, ki jo je sestavil dr. Janko Šlebinger z znano marljivostjo in temeljitostjo. Šlebinger je dodal VIII. oddelku: „Jezikoslovje. Slovstvena zgodovina“ nov del „Življenjepisi in nekrologi“, ki jih deli v slovenske in neslovenske pisatelje. XIII. oddelku „Leposlovje“ pa je dostavil leposlovnim samostojnim delom „Leposlovje v časopisih in zbornikih“, ki ga zopet deli v *a)* izvorno in *b)* prevode; prevodi so zopet pregledno razvrščeni po narodih. Posameznim oddelkom je dodal tudi važnejše članke, ki so izšli v perijodičnih publikacijah in spadajo v dotično stroko. Po zgledu „Věstnika slovanské filologie a starožitnosti“ in „Slavjanovédénija“ peterburške akademije pa je dodal naslovom knjig še seznam kritik iz poročil, ki so pisana slovenski. S tem je spravil Šlebinger bibliografijo za leto 1902. na visoko stopnjo popolnosti in želeli je, da bi v bodoče tudi ostala na tej višini.

Dr. Fr. Vidic.

„Omladina“ je naslov mesečniku, ki je začel izhajati kot glasilo narodno-radikalnega dijaštva v Ljubljani. Naročnina stane za celo leto 4 K, za dijake 2 K 40 h.